

حکومت و مالکیت بهره‌مالکانه سیاسی

کیومرث اشترینان

کیومرث اشترینان، مدیرعامل شرکت توسعه و عمران تهران

اینکه چه نوع تلقی‌ای از حکومت داشته باشید، مستقیما بر نگرش شما نسبت به اموال عمومی تأثیر می‌گذارد. مهم برای ما شناسایی یک قلم از حکومت و سیاست نزد شماری خاص از کنشگران سیاست است. گونه‌ای از تلقی نسبت به قدرت و حکومت وجود دارد که باعث می‌شود برخی فعالان سیاسی به حکومت به چشم «مال» بنگرند و برای خود «حق مالکانه سیاسی» تعریف کنند؛ درست همان‌گونه که قبیله‌ای در گذشته به چاه آبی می‌رسید و در بهوت بی‌آب‌وعلف، بی‌جمع و بی‌جماعت، خود را مالک‌الرقاب این گنجاب می‌دانست و دل از چاه برنمی‌کند.

۱- چنین کسانی با چنان ایدئولوژی مالکانه‌ای از حکومت گویی از بهوت بی‌مسئولیتی برآمده‌اند و نسبت به هر گونه زمین و آب و باغ و برج و بارو احساس مالکیتی غریزی می‌کنند. این، نوعی از «وضع طبیعی» هابز است که بر ذهنیت حاملان این طرز تلقی از حکومت، حاکم است. این روحیه چنان بر فعالان سیاسی مذکور چیره است که اساسا درکی از «اموال عمومی» ندارند. آنها در پرده غفلت از روابط اجتماعی و تعاملات انسانی فرو خفته‌اند و لذا کاملا طبیعی می‌نماید که این‌چنین باشند. وقتی این کنشگران سیاسی در زندگی خود معاشرت اجتماعی نداشته باشند و آداب آن را نیز ندانند، «طبیعی» است که همواره در «وضع طبیعی» باشند، هرچند در شهری بزرگ زندگی کنند یا اینکه ارزشمندترین ایدئولوژی‌ها را در حافظه خویشان انبان کرده باشند. آنها خود را در قبض و بسط و منع و اعطا، مختار و ماذون می‌فرمایند و چون به دولت می‌رسند گویی به یک غنیمت رسیده‌اند. غنیمت هم خاصیت مالکیتی دارد. گویی در مسابقه‌ای نفر اول شده‌اید و قاعده «برنده همه چیز را می‌برد» (winner-take-all) بر بازی سیاست حاکم می‌شود. در تلقی مدرن از پدیده حکومت و دولت که تصویری مدنی، اجتماعی و غیرمالکیتی است، اساسا چنین طرز تلقی‌ای قابل درک نیست. آنگاه که این ناتوانی در درک با منافع گره بخورد، دیگر کار هر دولتی گره می‌خورد و پایان او فرا می‌رسد.

۲- در این طرز تلقی از دولت یا سیستم‌های کلان اجرایی، یک مقام، یک مسئول پاسخگو نیست؛ بلکه مالک موت و حیات اقتصادی است. تا آنجا خود را با سیستم سیاسی یکسان‌انگاری می‌کند که برایش احساس مالکیت کاملا طبیعی است. اینکه من یک مدیر ارشدم، یا یک مقام اجرایی مشهورم، یا خدمتی به حکومت می‌کنم، یا به آن وفادارم و بر آن جان بر کفم سبب می‌شود که تصور کنم حیات من به حیات حکومت گره خورده است. در واقع هیچ مرزی بین مالکیت و دولت قابل شناسایی نیست. همه چیز درهم و برهم می‌شود. احساس مالکیت سیاسی همان و احساس مالکیت به اموال عمومی همان. اگر ناکارآمد به کسی ربطی ندارد؛ اموال خودمان است! بهره‌کشی از امکانات و امتیازات سیاسی و اقتصادی حق من است، در چنین چارچوب ایدئولوژیکی است که «بهره مالکانه سیاسی» پدیده می‌آید. در پیامد، این مفهوم مالکیتی، به «داره خانواده‌ای» امور اجرایی کشور می‌انجامد. از همین رو است که با پدیده‌ای استثنایی مواجهیم: مدارس، دانشگاه‌ها و مؤسسات «خصولتی» (خصوصی+ دولتی). دیگر مرزی میان مالکیت، دولت و خانواده وجود ندارد. این امر در ترکیب با وقف سیاسی در ایران می‌تواند از منظر جامعه‌شناسی سیاسی یک طبقه اقتصادی-فرهنگی- قبیله‌ای را توضیح دهد. وقف نه دولتی است و نه خصوصی، اما در عین حال هر دو هم هست. در نتیجه، زمینه برای جولان منافع شخصی و بهره‌برداری بی‌حساب و کتاب فراهم می‌شود. «کوتاه کرد دست فقیران ز مال وقف/ آن میرزا که دست تصدی دراز کرد».

۳- اینکه یک منبری، هیئت‌ها را به فعالیت اقتصادی فرا می‌خواند بدون اینکه به این فکر کند که چه تخصص ویژه‌ای در مجموعه‌ای ناهمگن به نام هیئت وجود دارد تا آنها را مستحق امتیازات ویژه برای فعالیت اقتصادی کند، از همین سنخ است.

<div>یکشنبه ۲۶ فروردین ۱۴۰۳</div>
۱۵ شوال ۱۴۴۵
۱۴ آوریل ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۸۰۸
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

در «شرق» امروز می‌خوانید: نتیجه انتخابات ۱۴۰۲ به افزایش بیشتر شکاف‌های اقتصادی و سیاسی انجامید؛ درسی که باید برای آینده گرفت • چه زمان عاشق خرید می‌شویم؟

فروردین تلخ بورس

شرق: شنبه سیاه بورس تهران دیروز رقم خورد و ۹۳ درصد نمادها قرمز و ۹۹ درصد این نمادها در صف فروش رفتند. ریزش سنگین شاخص بورس در حالی رقم خورد که خروج سرمایه از این بازار سرعت گرفت و دیروز خالص تغییر مالکیت حقوقی به حقیقی بازار منفی شد و هزار و ۷۹۰ میلیارد تومان پول حقیقی از بازار سهام خارج شد که نسبت به روز معاملاتی قبل از آن بیشتر از چهاربرابر و معادل منفی ۲۷۳ درصد بیشتر شد.
جمعه شب اخبار متعددی از احتمال حمله تلافی جویانه ایران به تروورهای اسرائیل منتشر شد. در روز ۱۳ فروردین ۱۴۰۳ ارتش اسرائیل در یک حمله هوایی، ساختمان کنسولگری ایران در دمشق را هدف قرار داد

بورس تهران در روز ۱۳ فروردین ۱۴۰۳. در این تصویر، نمادها در صف قرمز قرار دارند.

نگاهی به گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس در ارزیابی ناکارآمدی قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت

کدام جوانی؟ کدام جمعیت؟

صفحه ۸

خبر

کارت سوخت جایگاه‌داران کلا جمع‌آوری نمی‌شود

مدیر عملیات شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی به اینا گفت: تا زمانی که دولت تصمیم خاصی در زمینه مصارفی که بیشتر از سهمیه کارت وجود دارد اتخاذ نکند، کارت‌های جایگاه‌داران کلا جمع‌آوری نمی‌شود.
علی‌اکبر عرب‌عامری درباره جمع‌آوری کارت‌های جایگاه‌داران اظهار کرد: ما در اسفند به‌ازای هر دو نازل یک کارت تعبیه کرده بودیم که در جایگاه‌های پرتدد در اختیار جایگاه قرار داده می‌شد و در جایگاه‌های خلوت نیمی از کارت‌ها در اختیار جایگاه‌دار قرار می‌گرفت. در ایام تعطیلات با توجه به اینکه حجم مسافرت‌ها افزایش پیدا می‌کند، تعداد کارت‌های آزاد جایگاه را اضافه کردیم یعنی مخصوصا در مسیرهای پرتدد تعداد کارت جایگاه را از دو برابر تا چهار برابر افزایش دادیم. این شرایط مربوط به شرایط سفر بود و بنا داریم بعد از تعطیلات عید فطر یا ابتدای اردیبهشت‌ماه تعداد کارت‌ها را به حالت عادی برگردانیم، یعنی کارت‌های مازاد زمان سفر را جمع‌آوری می‌کنیم. وی تأکید کرد: تا زمانی که دولت تصمیم خاصی در زمینه مصارفی که بیشتر از سهمیه کارت وجود دارد اتخاذ نکند، کارت‌های جایگاه‌داران کلا جمع‌آوری نمی‌شود.
مدیر عملیات شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی درباره تأمین کارت سوخت شخصی تصریح کرد: در حال حاضر زیر یک درصد از خودروها کارت سوخت شخصی در اختیار ندارند. ما اوایل سال ۱۴۰۱ به دلیل کرونا و برخی مسائل شرکت‌های تولیدکننده بابت تأمین کارت خام مشکل داشتیم اما از اردیبهشت و خرداد همان سال توانستیم کارت خام را تأمین کنیم و اکنون حدود دو میلیون کارت خام در اختیار داریم و کسی که درخواست بدهد سریع نسبت به صدور اقدام خواهد شد. وی تعداد کل درخواست کارت در نوبت را ۲۶ هزار فقره عنوان کرد و افزود: اطلاعات این کارت‌ها را در اختیار ناجی قرار می‌دهیم و بعد از بازگشت

یادداشت

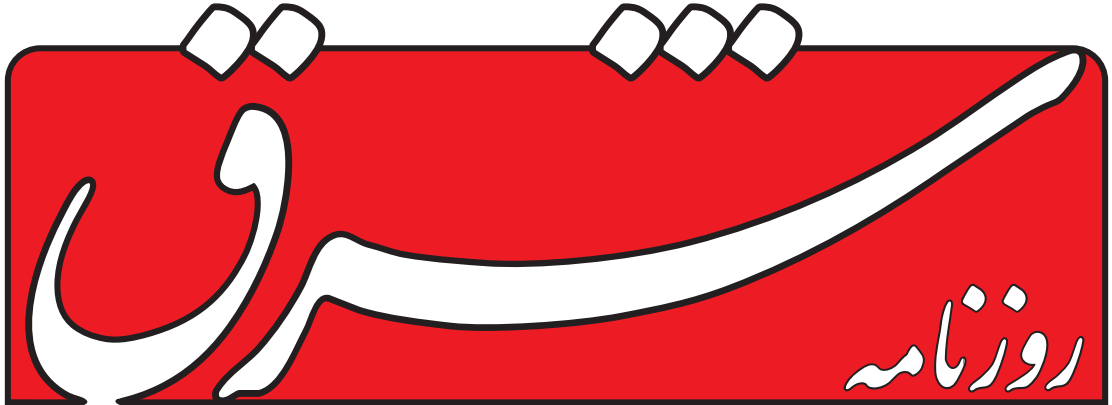
در اندیشه فردای ایران باشیم

ناصر ذاکری

ایران امروز در سایه بدخواهی کینه‌توزانه لیگنانک و بدتر از آن بی‌تدبیری داخلی گرفتار بحران‌های متعددی شده که همچون بیماری‌های مهلک سلامت و زندگی همراه با سربلندی او را تهدید می‌کنند. این بحران‌ها در حوزه‌های متعددی ازجمله اقتصاد، محیط زیست، فرهنگ عمومی و حتی حوزه باورهای شهروندان شکل گرفته و روزبه‌روز در حال گسترش و ریشه‌دوانیدن هستند و شوربخانه علامتی از تلاش برای چاره‌اندیشی و درمان از سوی مسئولان امر مشاهده نمی‌شود.

در حوزه اقتصاد سال‌هاست کشورمان نرخ پایین رشد اقتصادی را همراه با تورم دورقمی تجربه می‌کند. نتیجه این روند سقوط بخش بزرگی از جمعیت کشور به زیر خط فقر بوده است. هم‌زمان با کاهش چشمگیر میزان رفاه خانوارهای ایرانی، برخی رقیای منطقه‌ای کشورمان با سرعت در مسیر رشد اقتصادی قدم برداشته و جایگاه خود را در نظام اقتصاد جهانی تثبیت می‌کنند. برای درک بهتر این واقعیت تلخ فقط کافی است بگوییم در فاصله ۵۰ سال گذشته تولید ناخالص داخلی سرانه ترکیه در مقایسه با ایران از کمتر از دوسوم به بیش از ۲.۵ برابر افزایش یافته است. بروز اختلاف چندبرابری بین تولید ناخالص داخلی سرانه هر کشوری با کشورهای هم‌جوار خودبه‌خود قابلیت تبدیل به یک دشواری امنیتی را دارد. علاوه‌براین در سالیان اخیر شاهد تلاش بی‌وقفه کشورهای منطقه برای ایجاد

روزنامه شرق، ۱۴ فروردین ۱۴۰۳

در گفت‌وگوی «شرق» با امام‌شاه‌الله شمس‌الواعظین درباره فضاسازی بی‌سابقه حایبه تهران عنوان شده

اسرائیل جرئت حمله به ایران را ندارد

این گفت‌وگو را در صفحه ۲ بخوانید/عکس: مهدی حسینی

خبر

اطلاعات، شرکت تولیدکننده در کمتر از یک هفته کارت را صادر می‌کند و با فرایند پاکت‌گذاری و پست یک ماه طول می‌کشد. عرب‌عامری گفت: ما اکنون کارت خام در اختیار داریم و متقاضیان می‌توانند با مراجعه به دفاتر پلیس ۱۰+ درخواست بدهند و کارت را دریافت کنند. وی درباره کارت‌های مفقودی خاطرنشان کرد: کسانی که کارت‌شان مفقود شده می‌توانند به سامانه GTS.IR مراجعه کنند و PAN یا مشخصات خودرو را وارد کنند و اگر کارت در جایگاه جا مانده باشد مراجعه و کارت را دریافت کنند و در غیر این صورت می‌توانند درخواست المثنی کنند.
مدیر عملیات شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی درباره تغییر سهمیه بیان کرد: سهمیه‌ها تغییری نمی‌کند و به اندازه همان مقادیری که قبلا بوده شارژ می‌شود. وی در خصوص شایعات مربوط به خرید و فروش کارت توضیح داد: خرید کارت با قیمت‌های نجومی ۲۰ میلیون که عنوان می‌شود، در مورد تهران یا دیگر شهرها منطقی نیست و توجیهی برای خریدار ندارد. اگر موضوع قاچاق هم هست در سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان که شرایط خاص دارند ددینگ است یعنی اگر کسی کارت را خریداری کند، نمی‌تواند در این دیگر استان‌ها استفاده کند.
عرب‌عامری درباره وضعیت بنزین سوپر گفت: با توجه به اینکه مصرف بنزین معمولی بیشتر است، تمرکز بر تولید این بنزین است و تقاضای بنزین سوپر تا حدی بیشتر از عرضه است، اما در کلان‌شهرها و جایگاه‌هایی که زیرساخت بنزین سوپر را دارند، ارسال صورت می‌گیرد.

وی درباره میزان مصرف بنزین تأکید کرد: ما امسال به ۱۵۲ میلیون لیتر مصرف را هم تجربه کردیم و بعد از آن میزان کاهش پیدا کرد و اکنون به شرایط قبل از تعطیلات برگشته‌ایم.

برای حفاظت از سنگ‌نشته گنجنامه همدان نیستند!

در حوزه‌های اجتماعی و فرهنگی شرایط حتی اسفابتر است. مهاجرت گسترده نخبگان و دانش‌آموختگان جوان هرگز نگرانی محسوس متولیان امر را به دنبال نداشته است. در مقابل تلاش بی‌وقفه و شبانه‌روزی برای ارائه تصویری گرینش‌شده از تاریخ غنی ایران به نسل جوان، اقدامی که باید آن را نوعی تاریخ‌کشی تلقی کرد، شرایطی را فراهم کرده که بسیاری از جوانان کشور نتوانند رابطه‌ای عاطفی با ایران برقرار کنند. این امر نیز به گسترش و ترویج تمایل به مهاجرت و ترک زادگاه شدت بخشیده است.

به این فهرست موارد متعدد دیگری را نیز می‌توان افزود. این‌همه نشان می‌دهد که موجودیت ایران باشکوه و زیبا واقعا به خطر افتاده و شوربخانه دولتمردان تمام همّ خود را فقط در این زمینه صرف می‌کنند که تقصیر کاستی‌های موجود را گردن دولت قبلی (یا همان به‌اصطلاح بانیان وضع موجود!) بیندازند و اصلا برنامه‌ای برای دفع این همه خطرات بزرگ ندارند. هزار سال پیش حکیم طوس نگرانی خود از خطرات زمانه را در شعری ماندگار بیان کرده است. اما امروز این ایران زیبا و باشکوه در سایه بی‌تدبیری طولانی‌مدت در معرض خطری بزرگ قرار گرفته و از سوی دیگر در سایه همین بی‌تدبیری‌ها نسل شیر ایرانی منقرض شده و پلنگ ایرانی نیز در آستانه انقراض است. امروز ایران‌دوستان چاره‌ای جز تلاش هماهنگ و خردمندانه برای یافتن راه برون‌رفت از این بحران همه‌جانبه و دفع این‌همه خطر خاتمان‌برانداز ندارند.

محمدرضا عارف:

ایران در دام جنگ‌افروزی نتانیا‌هونیفتد

۲

برگزیده‌ها

درخواست تهرانی‌ها از شورای شهر

تهران چه شهرداری می‌خواهد؟

۱۰

«شرق» تأثیر اقدام ایران در توقیف کشتی اسرائیلی بر روند تنش تهران - تل‌آویو را بررسی می‌کند

پیامی برای تل‌آویو؟

۲

تفکراتی که مبنای مدیریت قرار می‌گیرد

صادق بوقی بهتر از لیونل مسی

۹

گزارش مقام‌های آمریکایی از کمک‌های نظامی یکن به روسیه

چین بر آتش جنگ اوکراین می‌دمد

۵

در سالمرگ شاهرخ مسکوب

نگاه خیره به آتش

۱۱

یادداشت

مسئله تحریم‌ها مسئله ایران است

امیدجهانشاهی

شرایطی را تصور کنید که به واسطه تورم بالا و بلندمدت، میزان رضایت از زندگی مطلوب نیست. به دلیل محدودیت در فعالیت نهادهای مدنی، نهادهای صنفی فعال و پویا نیستند و احزاب گرایش‌های موجود را نمایندگی نمی‌کنند. اکثر رسانه‌های بزرگ متعلق به دولت و نهادهای حاکمیتی هستند و رسانه‌های مستقل محدود و ضعیف هستند. بخشی از جوانان تحت تأثیر مقایسه وضعیت کشور با برخی دستاوردهای کشورهای همسایه هستند، تلقی بخشی از جامعه این است که با وجود تحریم‌ها، چشم‌انداز روشنی از رونق‌گرفتن تجارت و بنابراین امکان ارتقای وضعیت تولید ملی متصور نیست. میل به مهاجرت به دلیل ناامیدی از بهبود شرایط کسب‌وکار زیاد است؛ چیزی که خود، ناامیدی را در جامعه تشدید می‌کند. در چنین شرایطی مخاطب ذهنیت منفی و اعتراضی پیدا می‌کند که باعث می‌شود در مواجهه با روایت‌های خبری رسمی، موضع مخالفت جویانه بیابد و پیام مدنظر رسانه‌های رسمی را با نگاهی منفی و مخالف خوانش کند.

۳۳

ادامه‌در صفحه ۴

انالله و انا الیه راجعون

جناب آقای مهندس میر مرتضوی

مصیبت درگذشت فرزند گرامیتان

شادروان مهندس حسام میر مرتضوی

را به جناب‌عالی و خانواده محترم تسلیت

می‌گوییم. از خداوند سبحان برای آن مرحوم

علو درجات و برای شما و سایر بازماندگان

صبر و اجر آرزومندیم.

کیانوش امیرمظاهری و خانواده